WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Ympäristövaliokunta 9.2.2022

Viite: Ympäristövaliokunnan asiantuntijakuuleminen 11.2.2022, WWF:n lausunto
Asia: VNS 10/2021 vp Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko”

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

WWF pitää joulukuussa hyväksyttyä ihmisoikeuspoliittista selontekoa hyvänä, erityisesti siksi, että se nostaa esiin perus- ja ihmisoikeuksien edistämisen ilmastomuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden puolustamisessa.

Ympäristön ja luonnonmonimuotoisuuden merkitys kestävän kehityksen ja ihmisten hyvinvoinnin perustana on noussut yhä useammin esille viimeisen vuoden aikana. Koronakriisi on vain vahvistanut ymmärrystä näiden asioiden erottamattomasta yhteydestä. Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan kaikille oikeus terveelliseen ympäristöön. Suomen perustuslaki velvoittaa julkisen vallan turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.

Ihmisoikeusselonteko annetaan tilanteessa, jossa Suomella on alkamassa uusi kansainvälinen rooli YK:n ihmisoikeusneuvostossa. Suomen jäsenyys alkaa historiallisella hetkellä, kun ihmisoikeusneuvosto päätti viime lokakuussa tunnustaa oikeuden puhtaaseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön ihmisoikeudeksi. WWF toivoo, että Suomi tulee ihmisoikeusneuvoston jäsenyyden ensimmäisinä prioriteetteinaan edistämään ympäristöä ihmisoikeutena YK:n yleiskokouksessa ja varmistamaan, että aloite ympäristöstä ihmisoikeutena etenee YK-järjestelmässä toimeenpanoon eikä sitä heikennetä alkuperäisestä kirjauksesta. Lisäksi kannustamme Suomea edistämään ympäristöä ihmisoikeutena osana kestävän kehityksen kokonaisuutta Suomessa ja kansainvälisessä keskustelussa. Rohkaisemme Suomea tukemaan kaikin keinoin ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöjä ja ympäristöihmisoikeus-puolustajia työssään, kuten ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa kirjataan.

Samalla kun Suomen globaalin roolin terävöittäminen on tärkeää, pitää muistaa myös ympäristöperusoikeuden toteutuminen kotimaassa. Muun muassa luonnonsuojelulain uudistuksessa, jota eduskunta toivottavasti pian käsittelee, pitää varmistaa riittävät oikeudellisesti sitovat säännökset luontokadon pysäyttämiseksi. Vastuu luonnon monimuotoisuudesta kuuluu kaikille, mutta vastuu ympäristöperusoikeuden toteutumisesta lainsäädännössä kuuluu hallitukselle ja eduskunnalle.

WWF korostaa, että ihmisen aiheuttama ilmastonmuutos voi ilman tehokkaita hillintätoimia aiheuttaa katastrofaalisia seurauksia luonnolle ja ihmiskunnille jo tällä vuosisadalla. Uhkakuvana on tulevaisuus, jossa ihmisoikeudet eivät toteudu edes nykyisellä tasolla. Siksi ihmisoikeusselonteon ilmastonäkökulma on merkityksellinen. Ihmisoikeuspoliittinen selonteko nostaa esille sen, että ilmastonmuutoksen hillintä- sekä sopeutumistoimenpiteiden tulee perustua tieteelliseen tutkimukseen. Parhaan käytettävissä olevan tiedon hyödyntäminen poliittisessa päätöksenteossa edistää yleistä

ihmisoikeusnäkökulmaa ja vaalikausia ylittävää pitkäjänteisyyttä. WWF toivoo, että Suomi toimisi ihmisoikeusneuvoston jäsenenä entistä aktiivisemmin välittäjänä ja sillanrakentajana esimerkiksi ilmastopuitesopimuksen, Pariisin ilmastosopimuksen kokouksissa sekä globaalin biodiversiteettikehyksen neuvotteluissa ihmisoikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Usean maan oikeuslaitoksissa on viime vuosina käsitelty tapauksia, joissa viranomaisten ilmastotoimien riittävyyttä on kyseenalaistettu sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Suomen nykyinen lainsäädäntö ei taivu tällaiseen tarkasteluun, mutta Suomen hallituksen tulee silti proaktiivisen ilmastopolitiikan kautta välttää tilanteen kärjistymistä.

Ihmisoikeuspoliittinen selonteko kiteyttää erinomaisesti ilmastonmuutoksen hillinnän ja luonnon monimuotoisuuden puolustamisen erillisessä kappaleessa. On tärkeää, että riittävät resurssit ja toimijoiden välinen dialogi ja yhteistyö varmistetaan toimeenpanossa. Selonteon toimeenpanoa ja seurantaa olisi parantanut selkeämmät tavoitelausekkeet sekä vastuussa olevien toimijoiden nimeäminen. Nyt useat selonteossa mainitut asiat, kuten oikeudenmukainen siirtymä, vaativat tarkennusta ja konkreettisen tavan seurata niiden toteutumista.

Suomalainen toimintamalli, jossa kansalaisyhteiskunnalla on merkittävä rooli osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon näkyy myös tässä selonteossa. WWF toivoo yhteistyön jatkuvan viranomaisten kanssa myös tämän selonteon jalkauttamisessa kansallisesti ja kansainvälisesti, vaikka emme kuulu kansainvälisten ihmisoikeusasioiden neuvottelukuntaan.

WWF haluaa nostaa esille myös sen, että uudessa ylivaalikautisessa kehityspoliittisessa selonteossa ilmasto ja luonnon monimuotoisuus kuuluvat Suomen painopistealueisiin, ihmisoikeusperustaisuuden ollen koko kehitysyhteistyön perusarvoja. Näin ollen nämä selonteot ovat hyvin linjassa ja tukevat ihmisoikeuspoliittisen selonteon kansainvälisten tavoitteiden toimeenpanoa.

Ihmisoikeuspoliittinen selonteko, historiallinen rooli YK:n ihmisoikeusneuvostossa, asiantuntijuus ja globaali rooli ihmisoikeuskysymyksissä antavat Suomelle mahdollisuuden ja valmiudet olla kansainvälinen edelläkävijä oikeudenmukaisessa ilmasto- ja luontopolitiikassa.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto, sr

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Anne Tarvainen
Kansainvälisen yhteistyön johtaja